

Observator de politici publice

Politici responsabile pentru dezvoltare durabilă

Observatorul de politici publice cuprinde analiza unor proiecte de acte legislative și normative de sensibilitate publică din agendele Executivului și Legislativului din Republica Moldova, precum și a unor informații publice, în scopul identificării potențialelor riscuri pentru interesul public și opțiuni de politici.

Documentul a fost realizat în cadrul proiectului „Consolidarea statului democratic de drept: contribuția societății civile” implementat de Transparency International – Moldova și susținut financiar de Ambasada Regatului Țărilor de Jos. Opiniile exprimate aparțin autorilor și nu reflectă neapărat poziția finanțatorilor.

Disfuncționalitatea Consiliului de integritate periclitează activitatea ANI

Statut și mandat

Consiliului de integritate îi revine un rol esențial în sistemul controlului averii și intereselor personale, acesta având atribuții importante în activitatea Autorității Naționale de Integritate (ANI).

Astfel, în virtutea actualei redacții a art. 12 alin. (7) din Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate (Legea nr. 132/2016), Consiliul:

- aprobă Regulamentul de desfășurare a concursului pentru suplinirea funcțiilor de președinte și vicepreședinte al ANI, aprobă tematica de concurs și componența comisiilor de organizare a concursului, de elaborare a subiectelor, de verificare a lucrărilor și de soluționare a contestațiilor, adoptând hotărâri în acest sens;
- organizează concursul pentru suplinirea funcțiilor de președinte și vicepreședinte al ANI;
- validează rezultatele concursului pentru suplinirea funcțiilor de președinte și vicepreședinte al ANI și le publică pe pagina web oficială a Autorității în termen de 24 de ore de la validare;
- aprobă strategia și planul de activitate al ANI;
- analizează și aprobă rapoartele anuale ale ANI;
- propune Președintelui Republicii Moldova numirea și revocarea din funcții a președintelui și vicepreședintelui ANI;

- solicită Președintelui Republicii Moldova suspendarea din funcții a președintelui și vicepreședintelui ANI;
- aprobă regulamentele de organizare și funcționare ale Consiliului și Colegiului disciplinar, precum și normele interne de conduită și etică din cadrul ANI;
- efectuează controlul privind depunerea în termen a declarațiilor de avere și interese personale de către președintele și vicepreședintele ANI, precum și de către inspectorii de integritate;
- efectuează controlul averilor și al intereselor personale, constată încălcarea regimului juridic al conflictelor de interese, al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor de către președintele și vicepreședintele ANI, precum și de către inspectorii de integritate;
- examinează sesizările și plângerile în care sunt vizați președintele și vicepreședintele ANI;
- examinează și soluționează conflictele de interese ale președintelui și vicepreședintelui ANI și ale inspectorilor de integritate, precum și sesizările ce țin de încălcarea de către aceștia a regimului juridic al incompatibilităților;
- constată contravențiile ce țin de încălcarea de către președintele și vicepreședintele ANI a regimului juridic al declarării averii și intereselor personale, al conflictelor de interese sau al incompatibilităților și încheie procese-verbale cu privire la acestea.

În condițiile prevederilor în vigoare ale art. 12 din actul legislativ citat, Consiliul urmează a fi constituit din 7 membri, dintre care:

- un reprezentant desemnat de Parlament;
- un reprezentant desemnat de Guvern;
- un reprezentant desemnat de Consiliul Superior al Magistraturii (CSM);
- un reprezentant desemnat de Consiliul Superior al Procurorilor (CSP);
- un reprezentant desemnat de Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM);
- doi reprezentanți ai societății civile.

Reprezentanții societății civile trebuie să fie selectați de către Ministerul Justiției prin concurs, în baza Regulamentului privind selectarea reprezentanților societății civile în Consiliul de Integritate, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1089/2016.

Probleme

Entitățile nominalizate, cu excepția CSP, au trenat să-și desemneze reprezentanți în Consiliu, deși, potrivit art. 44 alin. (2) din Legea nr. 132/2016, trebuiau să-o facă în termen de o lună de la data de 30 iulie 2016, data publicării legii:

Data desemnării	Entitate	Act de desemnare
11.08.2016	CSP	Hotărârea CSP cu privire la demersul Ministerului Justiției, referitor la desemnarea unui reprezentant al Consiliului Superior al Procurorilor în componența Consiliului de Integritate, nr. 12-221/16 din 11.08.2016 ¹
06.09.2016	CSM	Hotărârea CSM cu privire la demersul Ministerului Justiției, referitor la desemnarea unui reprezentant al Consiliului Superior la Magistraturii în Consiliul de Integritate, nr. 559/23 din 06.09.2016 ²
30.09.2016	CALM	Act de desemnare nr. 148 din 30.09.2016 ³
22.12.2016	Parlament	Hotărârea Parlamentului nr. 306 din 22.12.2016 cu privire la desemnarea unui membru al Consiliului de Integritate
26.12.2016	Reprezentanții societății civile	Selectați de Ministerul Justiției ⁴
28.12.2016	Guvern	Hotărârea Guvernului nr. 1422 din 28.12.2016 cu privire la desemnarea unui membru al Consiliului de Integritate

Astfel, funcționalitatea Autorității a fost compromisă din start – reamintim că Consiliul este organul abilitat cu organizarea și desfășurarea concursului pentru

suplinirea funcției de președinte și vicepreședinte al ANI.

Actualmente, Consiliul se confruntă cu o dificultate similară, dispunând de 4 membri din 7:

Nume, prenume	Calitate	Act de desemnare
Sergiu Ostaf	Membru desemnat de Parlament	Hotărârea Parlamentului nr. 306 din 22.12.2016 cu privire la desemnarea unui membru al Consiliului de Integritate
Mariana Timotin	Membru desemnat de CSM	Hotărârea CSM nr. 428/31 din 10.12.2019 cu privire la desemnarea unor membri ai Consiliului Superior al Magistraturii responsabili de anumite domenii de activitate ⁵
Mariana Gornea	Membru desemnat de CSP	Ordinul Procurorului General nr. 1358-p din 24.08.2021 în baza Hotărârii CSP nr. 1-83/2021 din 17.08.2021 ⁶
Vitalie Palega	Reprezentant al societății civile	Ordinul Ministerului Justiției nr. 338 din 23.12.2019 cu privire la desemnarea membrului în Consiliul de Integritate din rândul reprezentanților societății civile ⁷

Recent, mandatul reprezentantului CALM a ajuns la termen, de mai mult timp nefiind desemnat reprezentantul Guvernului și cel de-al doilea reprezentant al societății civile. De altfel, în decembrie, expiră mandatul membrului desemnat de Parlament. În virtutea art. 12 alin. (4) din Legea nr. 132/2016, mandatul de membru al Consiliului este de 5 ani, fără posibilitatea numirii pentru un alt mandat consecutiv, încetând la expirare.

Acest fapt, dar și o eventuală întârziere a entităților responsabile de desemnare, chiar dacă prevederile citate stabilesc că un nou membru se desemnează în termen de 20 de zile lucrătoare de la expirarea mandatului, fac Consiliul disfuncțional, periclitând activitatea ANI.

Or, în condițiile art. 12 alin. (9) din Legea nr. 132/2016, ședințele Consiliului sunt deliberative dacă la acestea participă cel puțin 5 membri, iar hotărârile Consiliului se adoptă cu votul majorității membrilor desemnați.

¹ <http://www.procuratura.md/file/221%20desemnare%20reprezentant%20in%20ANI.pdf?attempt=1>

² <https://csm.md/files/Hotariile/2016/23/559-23.pdf>

³ Date din declarația de avere și interese personale a titularului -

<https://ani.md/sites/default/files/documente/DAIP%20Rusu%20V.%20anuala%202016.pdf>

⁴ <https://www.moldovacurata.md/au-fost-alesi-reprezentantii-societatii-civile-in-consiliul-de-integritate-1-1712>, <http://justice.gov.md/libview.php?l=ro&idc=4&id=3290>

⁵ <https://ani.md/sites/default/files/HotTimotin.pdf>

⁶ <https://ani.md/sites/default/files/Mariana%20Gornea.PDF>

⁷ <https://ani.md/sites/default/files/Ordin%20Palega.PDF>

Recomandări

În atare condiții, este imperioasă desemnarea noilor membri de către CALM și Guvern. Chiar dacă, recent, au fost adoptate mai multe amendamente la Legea nr. 132/2016, totuși, procesul de promulgare și publicare a acestora ar putea să dureze.⁸ De altfel, modificările nu țin de membrii desemnați de CALM și Guvern, aceste entități rămânând în lista celor care formează Consiliul.

Evident, în procesul de desemnare, trebuie să se respecte condițiile cărora trebuie să corespundă membrii Consiliului. În actuala redacție a art. 12 alin. (3) din Legea nr. 132/2016, poate fi numită în funcția de membru al Consiliului persoana care corespunde cumulativ următoarelor exigențe:

- deține cetățenia Republicii Moldova;
- nu este supusă unei măsuri de ocrotire judiciare sub forma tutelei;
- are studii superioare;
- nu are antecedente penale, inclusiv stinse, ori care nu a fost absolvită de răspundere sau pedeapsă penală, inclusiv printr-un act de amnistie sau de grațiere;
- nu a fost privată de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita anumite activități, ca pedeapsă principală sau complementară, printr-o hotărâre judecătorească definitivă;
- nu are, în ultimii 5 ani, în cazierul privind integritatea profesională, înscriri referitoare la rezultatul negativ al testului de integritate profesională pentru încălcarea obligației prevăzute la art. 7 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 325/2013 privind evaluarea integrității instituționale;
- în privința căreia nu s-a constatat, prin act definitiv, încălcarea regimului juridic al conflictelor de interese, al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor;
- în privința căreia nu există o hotărâre irevocabilă a instanței de judecată prin care s-a dispus confiscarea averii nejustificate;
- nu este și nu a fost în ultimii 2 ani membru al vreunui partid politic, nici nu a desfășurat vreo activitate politică;
- este aptă din punct de vedere medical pentru exercitarea funcției conform certificatului medical de sănătate eliberat în condițiile legii;

- cunoaște limba de stat;
- nu a avut, până în anul 1991, statut de colaborator operativ al serviciilor de informații, de agent sub acoperire sau de informator în cadrul acestor servicii;
- nu are interdicția de a ocupa o funcție publică sau de demnitate publică, ce derivă dintr-un act de constatare al Autorității.

De fapt, membrii Consiliului ar trebui să servească modele de corectitudine și integritate, condiție căreia nu au corespuns unii membrii.⁹

**TRANSPARENCY
INTERNATIONAL
MOLDOVA**

Tel. 20-34-84, 20-34-85

E-mail:

office@transparency.md

www.transparency.md

Str. „31-August 1989”,
nr.98, of. 205, Chișinău,
MD-2004, Republica
Moldova

⁹ 22.11.2017, Lilia Zaharia, Document ANI: Serghei Ostaf, membru al Consiliului de Integritate al ANI a depus cu întârziere declarația de avere și interese personale, <https://www.moldovacurata.md/document-ani-serghei-ostaf-membru-al-consiliului-de-integritate-ci-al-ani-a-depus-cu-intarziere-declaratia-de-avere-si-interese-personale-1-1038>; 18.04.2019, Viorica Zaharia, Doi membri ai Consiliului de Integritate, „campioni la absențe”. Expert: „Potrivit legii, demult ar fi trebuit revocați”, <https://www.moldovacurata.md/doi-membri-ai-consiliului-de-integritate-campioni-la-absente-expert-potrivit-legii-demult-ar-fi-trebuit-revocati-1-1007>; 22.04.2019, Natalia Enachi, Membrii Consiliului de Integritate cred că Tatiana Pașcovișchi ar trebui să fie demisă sau să-și depună demisia, <https://www.moldovacurata.md/membrii-consiliului-de-integritate-cred-ca-tatiana-pascovschi-ar-trebui-sa-fie-demisa-sau-sa-si-depuna-demisia-1-1006>; 23.07.2019, Natalia Enache, Poate Oleg Efrim să-l apere pe Plahotniuc și să fie membru în Consiliul de Integritate al ANI, <https://www.moldovacurata.md/poate-oleg-efrim-sa-l-apere-pe-plahotniuc-si-sa-fie-membru-in-consiliul-de-integritate-al-ani-1-1000>; 10.10.2019, Natalia Enachi, Concurs fără interviu pentru reprezentatul societății civile în Consiliul de Integritate, dar cu prezentarea personală a scrisorilor de intenție, <https://www.moldovacurata.md/concurs-fara-interviu-pentru-reprezentantul-societatii-civile-in-consiliul-de-integritate-dar-cu-prezentarea-personala-a-scrisorilor-de-intentie-1-993>; 12.10.2021, Iurie Sanduța, Pandorapapers: Supraveghetorul Parlamentului în Caraibe, <https://www.rise.md/articol/supraveghetorul-parlamentului-in-caraibe/>.

⁸ Proiectul de lege poate fi accesat la: <https://www.parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactelelegislative/tabid/61/LegislativId/5561/language/ro-RO/Default.aspx>; Avizul Transparency International – Moldova la proiectul de lege poate fi accesat la: http://www.transparency.md/wp-content/uploads/2021/08/TI_Moldova_Aviz_la_proiectul_de_lege_ANI.pdf.